

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันผู้คนหันมาให้ความสำคัญในการเอาใจใส่ดูแล บำรุงรักษาสุขภาพผิวของตนเองมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม ล้วนแต่ให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองให้ดูดีอย่างเสมอ ซึ่งกำลังเป็นกระแสนิยมของผู้บริโภคสมัยใหม่ ด้วยเหตุนี้เองจึงมีผู้คนจำนวนมากที่นิยมเข้ารับบริการในคลินิกเวชกรรมที่เกี่ยวกับผิวหนัง โดยส่วนใหญ่ผู้เข้ารับบริการจะเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 15-25 ปี และพบว่าสิว เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีผู้เข้ารับบริการจำนวนมากไม่น้อยที่เข้าไปรับบริการจากคลินิกเวชกรรมที่เกี่ยวกับผิวหนัง (หัตยา, 2542) และจากสถิติของสถาบันโรคผิวหนัง สิวเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยมาพบแพทย์สูงเป็นอันดับที่ 2 ของผู้ป่วยทั้งหมด คือ ประมาณร้อยละ 10 โดยเป็นชายร้อยละ 33 และเป็นหญิงร้อยละ 67 นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 85 ของผู้ที่เป็นสิวะจะเป็นชนิดไม่รุนแรง มีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้นที่เป็นสิวะอักเสบรุนแรง (ปรียาและประวิตร, 2548)

สิวะเป็นปัญหาที่เมื่อพิจารณาแล้วอาจจะไม่รุนแรงแต่มีผลต่อจิตใจของผู้ป่วย โดยมากแล้วสิวะจะพบมากในช่วงวัยรุ่น หากดูแลรักษาไม่ดีมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดแผลเป็นก็มีมาก การรักษาสิวะมีหลากหลายวิธี เช่น การดูแลและทำความสะอาดผิวหนัง การใช้ยาทา และการรับประทานยา ซึ่งการใช้ยาแบบรับประทานเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยรักษาสิวะได้เป็นอย่างดี โดยยารักษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ กลุ่มยาปฏิชีวนะ เช่น Tetracyclines, Minocyclin, Erythromycin, Co-trimoxazole เป็นต้น รวมไปถึงยา ในกลุ่มฮอร์โมนซึ่งมีฤทธิ์รักษาสิวะ และอนุพันธ์ของไวตามินเอ คือ Isotretinoin (Katsambas และ Papakonstantinou, 2004) และพบว่า ยา Isotretinoin เป็นผลิตภัณฑ์รักษาสิวะชนิดรับประทานที่มีผู้นิยมใช้ สูงถึงร้อยละ 15.9 (ฐิตยาและนทพร, 2549)

ยา Isotretinoin เป็นกรดวิตามินเอ ที่ออกฤทธิ์ลดการทำงานของต่อมไขมัน ลดขนาดของต่อมไขมันให้เล็กลง ลดการหนาตัวของ Corneum ที่บริเวณรูขุมขน และมีฤทธิ์ต้านการอักเสบของผิวหนัง ทำให้เชื้อ *Propionibacterium acnes* ลดลง ยานี้ใช้รับประทานเพื่อรักษาสิวะชนิดลุกลามรุนแรง เป็นซิสต์หรือสิวะที่รวมเป็นก้อนซึ่งคือต่อยารักษาชนิดอื่น โดยให้รับประทานติดต่อกันเป็นเวลานาน 16-18 สัปดาห์ (Strauss และคณะ, 2000) แต่จากการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา

พบว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 ถึง ค.ศ. 2000 มีการใช้ยานี้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 250 เพื่อใช้รักษาผิวหนัง
 ลูกกลมน้อยและลูกกลมปานกลาง(Wysowski และคณะ, 2002)

ยา Isotretinoin จัดเป็นยาควบคุมพิเศษ ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 (ฉบับแก้ไข
 เพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2522) ที่ต้องผ่านการควบคุมดูแลในการใช้จากแพทย์อย่างใกล้ชิด และแพทย์
 เท่านั้นที่มีอำนาจสั่งจ่าย รวมทั้งในการสั่งยาแพทย์ผู้รักษาจะต้องทำการตรวจเลือดเป็นระยะ เพื่อ
 ตรวจสอบการทำงานของตับและระดับไตรกลีเซอไรด์ (Wiegand and Chou, 1998) สำหรับข้อควร
 ระวังในการใช้ยา Isotretinoin คือห้ามใช้ยาในหญิงมีครรภ์และกำลังจะตั้งครรภ์ เพราะจะทำให้เด็ก
 พิการ ยานี้ผ่านทางน้ำนมได้ จึงไม่ควรกินในรายที่ให้นมลูก ผู้ป่วยโรคตับ ผู้ที่มีภาวะวิตามินเอสูง
 ผู้ป่วยที่มีระดับไขมันในเลือดมากเกินไป และห้ามใช้ในผู้ป่วยที่แพ้หรือไวต่อยานี้ (Lacy และคณะ,
 2004)

นอกจากนี้ยา ยังทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์หลายอย่างและอาการไม่พึงประสงค์ส่วน
 ใหญ่จะสัมพันธ์กับขนาดยาที่ได้รับ ซึ่งยานี้สามารถทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ได้หลายระบบ
 ได้แก่ ระบบหัวใจและหลอดเลือดจะพบปัญหาร้อยละ 1 โดยส่วนใหญ่จะพบอาการหลอดเลือด
 อักเสบ เจ็บหน้าอก ระบบผิวหนังจะพบปัญหามากกว่าร้อยละ 90 โดยส่วนใหญ่จะพบอาการปาก
 อักเสบ ปากแห้ง ผิวหนังแห้ง คัน มีความไวต่อแสงมากขึ้น ระบบทางเดินอาหารจะพบปัญหา ร้อย
 ละ 93 โดยส่วนใหญ่จะพบอาการคลื่นไส้ อาเจียน พบได้ทั่วไป เมื่อใช้ในผู้ที่มีระดับ triglyceride
 มากกว่า 800 มิลลิกรัม/เดซิลิตร พบว่ายา Isotretinoin สามารถเพิ่มระดับ triglyceride ได้ร้อยละ 25
 (McLane, 2001) ระบบประสาทจะพบปัญหา ร้อยละ 16.3 โดยส่วนใหญ่จะพบอาการปวดศีรษะ
 และภาวะซึมเศร้า (Friedman, 2006 และ McLane, 2001) ระบบสายตาและการมองเห็นพบมีรายงาน
 การทำให้กระจกตาขุ่นมัว ลดการมองเห็นในตอนกลางคืน และลดประสิทธิภาพความทนของตาต่อ
 เลนส์สัมผัส (Heuberger และ Buchi, 1994) ระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ พบปัญหา ปวดกล้ามเนื้อ
 ปวดข้อ การสร้างมวลกระดูกมากขึ้น เอ็นอักเสบ มีการจับของแคลเซียมที่เส้นเอ็น มีการ
 เปลี่ยนแปลงอื่นๆของกระดูก (DiGiovanna, 2001)

ในการจ่ายยา Isotretinoin ให้กับผู้ป่วย แพทย์จะต้องอธิบายถึงข้อควรระวัง ผลข้างเคียงและ
 อันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการได้รับยา แต่เมื่อผู้ป่วยได้รับข้อมูลดังกล่าวแล้ว พบว่ามีปัจจัยหลาย
 อย่างที่ส่งผลต่อการใช้ยาที่ถูกต้องของผู้ป่วย เช่น ความสามารถในการอ่าน การได้รับข้อมูลจาก
 แพทย์ผู้รักษา หรือได้รับคำแนะนำในการใช้ยา จลาจลยา จำนวนรายการยา ความเชื่อ การศึกษา
 ประเภทของยาที่ได้รับมีวิธีใช้เฉพาะหรือยุ่งยาก (อมรรัตน์ ฉันทศาสตร์, 2537) อีกทั้งมีการศึกษา
 พบว่า ถ้าหากผู้ป่วยมีความเข้าใจในการใช้ยา จะช่วยให้ผู้ป่วยสามารถใช้ยาตามสั่งได้อย่างถูกต้อง
 (Garbino และ Anderson, 1985) ซึ่งยา Isotretinoin ถือเป็นยาอันตราย หากผู้ป่วยมีความเข้าใจและ

ได้รับรู้ถึงผลอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นจากยาแล้ว จะช่วยป้องกันและลดอันตรายจากการใช้ยาได้ โดยเฉพาะในขณะที่ได้รับยา และเกิดการตั้งครกขึ้น จะทำให้เกิดทารกพิการได้ และปัญหาทางระบบประสาทที่อาจทำให้เกิดอาการซึมเศร้าและการพยายามฆ่าตัวตายได้ ซึ่งจากการศึกษาของ LaPointe และคณะ (2007) พบว่าผู้ที่ใช้ยา Isotretinoin และทำการอ่านเอกสารกำกับยา มีความรู้และความเข้าใจถึงความเสี่ยงจากการใช้ยานี้ในระดับต่ำ (poor) ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงของยาที่ได้รับเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยป้องกันอันตรายจากการใช้ยาได้ (LaPointe และคณะ, 2007)

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเข้าใจเกี่ยวกับยา Isotretinoin ในการรักษาสิว ในผู้ป่วยที่เข้ารับบริการในคลินิกผิวหนังในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัดบริการให้ความรู้ในการใช้ยา Isotretinoin ให้แก่ผู้ป่วยและแก้ไขปัญหาการใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะได้ป้องกันและลดอันตรายจากผลข้างเคียงของยาต่อไปได้

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ความเข้าใจในการใช้ยา Isotretinoin เพื่อรักษาสิวของผู้ที่เข้ารับบริการในคลินิกผิวหนังแห่งหนึ่งจังหวัดเชียงใหม่
2. ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจในการใช้ยา Isotretinoin เพื่อรักษาสิวของผู้ที่เข้ารับบริการในคลินิกผิวหนังแห่งหนึ่งจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบพรรณนา (Descriptive study) โดยทำการศึกษาถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยา Isotretinoin ของผู้เข้ารับบริการรักษาสิวในคลินิกผิวหนังแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความเข้าใจในการใช้ยา หมายถึง การแปลความ การตีความหมาย การขยายความเกี่ยวกับวิธีการใช้ยา ซึ่งได้แก่ ข้อบ่งใช้ ข้อห้ามใช้ ข้อควรระวัง ผลอันไม่พึงประสงค์อันเนื่องมาจากยา ข้อปฏิบัติตนระหว่างที่ได้รับยา Isotretinoin

ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจในการใช้ยา หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมและปัจจัยด้านยาและการรักษาสิว

Isotretinoin หมายถึง ยาในกลุ่ม Acidic retinoids เป็นกรดวิตามินเอ มีสรรพคุณในการลดการทำงานของต่อมไขมันและต้านการอักเสบ ใช้รับประทานเพื่อรักษาสิวชนิดเป็นซีสต์ที่เป็นมากหรือสิ่วที่รวมเป็นก้อนซึ่งคือต่อยารักษาชนิดอื่น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษา Isotretinoin ชนิดรับประทานในขนาด 10 และ 20 mg

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ที่มารับบริการในคลินิกผิวหนัง จังหวัดเชียงใหม่สามารถใช้ยา Isotretinoin อย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาเรื่องการใช้ยา Isotretinoin กับผู้มารับบริการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved